

CURRICULUMUL PENTRU EDUCAȚIA NONFORMALĂ ÎN DEZVOLTARE

CADRUL DE REFERINȚĂ AL EDUCAȚIEI NONFORMALE A ADULȚILOR: ABORDARE ANDRAGOGICĂ

THE REFERENCE FRAMEWORK OF NONFORMAL EDUCATION OF ADULTS: ANDRAGOGIC APPROACH

Vladimir GUȚU, ORCID: 0000-0001-5357-4217
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 37.013.83:374.71/.73

e-mail: vladimir.gutu@yahoo.com

Introducere. Învățarea și educația adulților este un proces global care integrează toate laturile personalității și toți factorii de socializare ai acestora și se realizează în cadrul a trei forme organizaționale: educație formală, educație nonformală și educație informală.

Învățarea și educația nonformală a adulților este un proces organizat sau și situațional și/sau spontan, vizează dezvoltarea acelor abilități care sunt necesare pentru satisfacția unor nevoi personale și care creează contexte și oportunități pentru libertatea reală de a crea și acționa independent. Învățarea și educația nonformală a adulților se axează, ca orice act educațional, pe viziunea didactică, finalități, proces, resurse – componente ale unui curriculum modern.

Învățarea și educația nonformală a adulților, având caracteristici specifice, generează și necesitatea dezvoltării fundamentelor științifice ale acestui proces: psihologice, pedagogice, sociale, manageriale, logistice. De menționat că aceste fundamente parțial sunt reflectate în mai multe publicații, însă nu există un *Cadru de referință al educației nonformale a adulților*, ca concept unitar, ca paradigmă andragogică.

Cadrul de referință al educației nonformale a adulților: un posibil concept. Elaborarea unui document de acest tip trebuie pornită de la două premise fundamentale: (1) definirea clară a noțiunii de „învățare și educație nonformală a adulților” și (2) axarea pe prevederile conceptuale ale pedagogiei adulților – andragogiei.

Așadar, *educația nonformală* desemnează o realitate mai puțin formalizată sau neformalizată, însă cu efecte formative. Activitățile educaționale angajate în acest sens se caracterizează printr-o mare diversitate, flexibilitate, fiind determinate de interesele și opțiunile individuale ale adulților. Conceptul-cheie al educației nonformale constă în realizarea funcției de complementaritate în raport cu educația formală. Această funcție se realizează prin două direcții: activități organizate în afara instituțiilor de învățământ: cercuri, concursuri, competiții, manifestări culturale și artistice etc.; activități organizate în cadrul instituțiilor specializate: centre de creație, cluburi etc.

Caracteristicile de bază ale educației nonformale: flexibilitate și mai mare deschidere în raport cu educația formală; proiectarea pedagogică neformalizată, deschisă spre interdisciplinaritate și educație permanentă, spre inovație și experiment; evaluarea facultativă, neformalizată cu accente pe stimulare; costurile mai mici față de cele ale educației formale. Prin aceste caracteristici, educația nonformală se plasează în afara sistemului de învățământ formal, însă în strânsă corelație cu acesta, fiind menită să ofere serviciile sale adulților și să atingă obiectivele educaționale preconizate/ identificabile.

Educația nonformală se încadrează în conceptul educației pe parcursul întregii vieți și este privită ca o strategie de creare/constituire a societății bazate pe cunoaștere [2, p.67].

În acest aspect, andragogia reprezintă un sistem de poziționări conceptuale care, în mare parte, și constituie un cadru de referință al învățării și educației adulților. În Tabel prezentăm bazele epistemologice ale andragogiei ca orientări conceptuale de elaborare a unui Referențial al învățării și educației nonformale a adulților.

Tabel

Demersuri andragogice ale unui Cadrul de referință al învățării și educației nonformale a adulților

Demersuri psihologice	Demersuri pedagogice
<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Asociativismul</i>. Procesul de învățare se produce prin asociații (I.Pavlov, W.James, J.Dewey și alții). 2. <i>Behaviorismul</i>. Procesul de învățare se bazează pe formarea de conexiuni în creier în baza formulei „stimul – efect” (E.Thorndike). 3. <i>Gestaltismul</i>. Învățarea este legată de procesele memoriei și ale gândirii și se bazează pe conceptul unității și dinamismului integralității și structuralității proceselor psihice și de dobândire de noi experiențe (M.Wertheimer, W.Kouller și K.Kaffka). 4. <i>Constructivismul</i>. Teorie a cunoașterii privită ca proces de recunoaștere a realității care permite individului să se adapteze mediului. Constructivismul se axează pe ideea construirii cunoașterii prin resursele interne ale individului, din propria inițiativă și activismul în procesul de învățare. 5. <i>Teoria acțiunilor mintale</i> fundamentată de P.Galperin, P.Janet. Învățarea se axează pe formarea pe etape a acțiunilor minime și a noțiunilor. 6. <i>Teoria social-cognitivă a lui A.Bandura</i>. Acumularea de achiziții noi are loc în procesul interacțiunii între mediu și caracteristicile personale ale adultului. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Modelul logocentric</i> sau modelul axat preponderent pe formarea de cunoștințe. Educabilul este, mai degrabă, obiectul învățării. 2. <i>Modelul empiricentric</i> se axează pe caracterul formativ al instruirii și pe descoperirea proprie de către adulți. 3. <i>Modelul tehnocentric</i> se axează pe raționalizarea strictă a procesului de instruire în sensul descompunerii învățării în operații concrete. 4. <i>Modelul sociocentric</i> se axează pe învățarea prin cooperare în colectiv, în grupuri mici ale adulților. 5. <i>Modelul psihocentric</i> se axează pe valorificarea nevoilor adulților de formare/dezvoltare profesională și personală. 6. <i>Modelul instruirii dezvoltative</i> se axează pe acțiuni de comparație, generalizare, conceptualizare prin intermediul gândirii empirice a educabilului de a rezolva multitudini de sarcini. 7. <i>Modelul instruirii problematizate</i> reprezintă o modalitate de interacțiune între formator și formabil în vederea situațiilor-problemă.

Așadar, învățarea și educația nonformală a adulților, axată pe andragogie, este un sistem specific, care se fundamentează în baza principiilor, conținuturilor, proceselor proprii. Acest demers are nevoie de o abordare științifică, axiologică, metodologică, managerială, dar și experimentală.

Această nevoie a elaborării unui *Cadrul de referință al învățării și educației nonformale a adulților* este generată de următoarele: asigurarea coerenței și continuității între educația formală și educația nonformală a adulților; ajustarea politicilor în domeniul educației nonformale a adulților la tendințele internaționale și documentele normative existente; crearea condițiilor socioeconomice, motivaționale, organizaționale și educaționale de realizare a educației nonformale a adulților.

Cadrul de referință al învățării și educației nonformale a adulților va fi un document de pionierat de politici educaționale, având următoarele funcții: *de conceptualizare/fundamentare*, întrucât definește reperele conceptuale, metodologice și praxiologice și prezintă componentele, demersurile esențiale ale educației nonformale a adulților din perspectivă filosofică, psihologică, sociologică, pedagogică și managerială; *reglatoare și normativă*, deoarece definește cadrul de politici de dezvoltare a educației nonformale a adulților, în general, și de dezvoltare curriculară, în special; *integratoare*, întrucât stabilește liniamente, conexiuni/interconexiuni între educația formală și cea nonformală și, respectiv, educația informală; *metodologică*, dat fiind că stabilește formele, metodele de elaborare a produselor curriculare specifice educației adulților și de aplicare procesuală a acestora; *managerială*, întrucât vizează modalități specifice de gestionare a educației nonformale a adulților în raport cu formele organizaționale și profilurile de activitate [1, p.4-5].

Cadrul de referință al învățării și educației nonformale a adulților va include în structura sa următoarele componente: politici europene, internaționale și naționale privind educația nonformală a adulților; concepția educației nonformale a adulților; referințe ale managementului educației nonformale a adulților și altele.

Concluzii. *Cadrul de referință al învățării și educației nonformale a adulților* va genera reactualizarea unor prevederi normative și reglatorii cu referire la următoarele aspecte: definirea clară a educației nonformale a adulților din perspectiva andragogică; formularea principiilor politicilor de stat în domeniul educației nonformale a adulților; conceptualizarea curriculumului pentru educația nonformală a adulților; stabilirea unui sistem de management al educației nonformale a adulților; stabilirea surselor și metodelor de funcționare a educației nonformale a adulților. Așadar, elaborarea și valorificarea *Cadrului de referință al învățării și educației nonformale a adulților* va crea noi oportunități de dezvoltare a unei societăți bazate pe cunoaștere.

Referințe:

1. GUȚU, VI. (coord.șt.), et al. *Cadrul de referință al educației și învățământului extrașcolar din Republica Moldova*. Chișinău, 2021. 98 p. ISBN 978-9975-152-98-3.

2. GUȚU, VI., VICOL, M.-Iu. *Tratat de pedagogie: între modernism și postmodernism*. Iași: Performantica, 2014. 554 p. ISBN 978-606-685-170-1.

Rezumatul a fost elaborat în cadrul Programului de Stat: „Cadrul conceptual, metodologic și managerial al educației nonformale în Republica Moldova”. Cifru: 20.80009.0807.23.